

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу // Роздуми про освіту / В. Андрущенко. – К. : Либідь, 2004. – С. 516–524.
2. Волкова Н. Проблема підготовки майбутніх економістів до управлінської діяльності / Н. Волкова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 1 (5). – С. 25–27.
3. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / за ред. Т. В. Гріщенко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. – К. : Центр учбової літ-ри, 2007 – 344с.
4. Євтух М. Б. Основні напрямки реформування вищої освіти // Гуманізація навчально-виховного процесу у вищій школі / М. Б. Євтух. – Слов'янськ, 1999. – 303 с.

*Червона Світлана Петрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ВИТРАТИ НА ЖИТЛОВО-КОМІНАЛЬНІ ПОСЛУГИ ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Конституція України гарантує право кожного українця «на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло» [1].

Проте поняття «життєвий рівень» або «рівень життя» не обмежується лише харчуванням, одягом і житлом. Рівень життя населення — це складна соціально-економічна категорія, що характеризує можливості суспільства із забезпечення життя, діяльності та всебічного розвитку людини. Ця категорія виражається сукупністю суспільних відносин і умов, що характеризують життя, працю, побут та інтелектуально-культурний розвиток людей, їхню свободу й правову захищеність. Рівень життя характеризується ступенем задоволення різноманітних потреб населення (природно-фізіологічних, соціально-економічних, духовних), умовами його життя й діяльності, станом здоров'я та рівнем освіти, станом середовища існування, наявністю вільного часу. Зумовлюється цей рівень реальним розвитком економіки та соціально-правовими гарантіями забезпечення життєдіяльності населення. Підвищення рівня життя населення, або соціальний прогрес, є головною метою суспільного розвитку [2].

Основними індикаторами стану економічної системи, що визначають умови формування рівня життя в країні, є [3]:

- 1) величина валового внутрішнього продукту на душу населення (у фактичних та порівняльних цінах, тис. грн);
- 2) індекс споживчих цін (%);
- 3) питома вага оплати праці найманих працівників у ВВП (%);

- 4) питома вага кінцевих споживчих витрат домогосподарств у ВВП (%);
- 5) обсяг роздрібного товарообігу (у розрахунку на одну особу, тис.грн);
- 6) співвідношення продовольчих і непродовольчих товарів у роздрібному товарообігу (%);
- 7) рівень економічної активності населення (%);
- 8) розмір фонду оплати праці в розрахунку на одного працівника (номінальний та реальний, тис.грн);
- 9) коефіцієнт демоекономічного навантаження (‰);
- 10) співвідношення розмірів мінімальної пенсії та мінімальної заробітної плати працівників, зайнятих в економіці (%);
- 11) кількість малих підприємств (на 10 тисяч наявного населення);
- 12) зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб (млнгрн);
- 13) рівень безробіття (за методологією МОП, %);
- 14) облікова ставка НБУ (%).

Для оцінки рівня життя населення України застосовується також система показників, об'єднаних у три блоки, які характеризують різні аспекти досліджуваного явища [3]:

Блок 1. Система показників матеріального становища:

- 1.1. Доходи й витрати.
- 1.2. Показники споживання.
- 1.3. Майнові характеристики домогосподарств України.

Блок 2. Оцінка умов проживання населення:

- 2.1. Забезпеченість житлом.
- 2.2. Якісні характеристики житла.
- 2.3. Рівень розвитку та доступність закладів соціальної інфраструктури.

Блок 3. Стан соціального середовища. Аналіз складових соціального середовища дає змогу оцінити стан розвитку суспільства в цілому, виявити у ньому ознаки небезпеки у вигляді соціальної напруги, наявності соціального конфлікту, деградації суспільства, поширення соціально небезпечних явищ та елементів. Для систематизації процесу моніторингу показники формуються у підблоки:

- 3.1. Демографічний.
- 3.2. Ринку праці.
- 3.3. Економічних умов.
- 3.4. Суспільної безпеки.
- 3.5. Поширеності соціальних хвороб.

Одним із показників, що використовується для оцінки рівня життя населення (група 1.2), є витрати на житлово-комунальні послуги, або витрати на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – це плата за житло та інші види послуг, пов'язані з житлом (водопостачання, каналізація, прибирання сміття тощо), плата за комунальні продукти (централізоване газопостачання, гаряча вода, опалення, електроенергія, балонний газ та інші види палива), товари та послуги для постійного утримання в належному стані та поточного ремонту житла, дач, гаражів [4].

У структурі сукупних витрат домогосподарств України витрати на житлово-комунальні послуги займають друге місце, поступаючись лише витратам на продукти харчування і безалкогольні напої [5]. Протягом останніх двох років частка витрат на житлово-комунальні послуги зростала і у 2016 році досягла 16% [4]. Спричинено це було значним підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги, хоча якість цих послуг зі зростанням тарифів ніяким чином не покращилась. Можна, звісно, казати, що в Україні цей показник менше ніж в середньому у країнах ЄС, де частка витрат на житлово-комунальні послуги становить 24,4% [6] і є найбільшою у структурі витрат, що тарифи в Україні набагато нижчі ніж в Європі, замовчуючи при цьому, що на продукти харчування та безалкогольні напої середньостатистичний мешканець ЄС витрачає лише 12,4%, тобто майже в 4 рази менше, ніж середньостатистичний українець. Останній, незважаючи на дуже значні витрати на харчування, не може забезпечити собі збалансоване харчування та задовольнити хоча б раціональні норми споживання основних продуктів харчування [7].

В Україні діє система субсидій, якою можуть скористатися малозабезпечені сім'ї (до речі, існує вона і в країнах ЄС, де субсидії отримує дуже обмежене коло осіб). Однією субсидій треба призначити чи не 70% домогосподарств України. Який економічний ефект отримає з цього держава? Крім додаткових витрат з бюджету – ніякого, а надприбутки отримують власники підприємств-монополістів, що надають житлово-комунальні послуги. Отже, виникає низка питань щодо:

- економічної обґрунтованості тарифів на житлово-комунальні послуги в Україні за умови відсутності конкуренції в цій сфері,
- доцільності подальшого підвищення тарифів без покращення якості житлово-комунальних послуг.

Доки ці питання будуть залишатися без відповіді, а ціни й тарифи наблизатимуться до європейського рівня, наших доходів буде ледь-ледь вистачати на задоволення лише мінімально необхідних норм споживання основних продуктів харчування та оплати житлово-комунальних послуг за умови отримання субсидій, а рівень життя в Україні й надалі залишатиметься найнижчим серед країн Європи.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>
2. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика : підручник / Удотова Л. Ф. – К. : КНЕУ, 2002. – 376 с.
3. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. досліджень, Держ. комітет статистики України ; за ред. Л. М. Черненко. – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. – 428 с.

4. Витрати і ресурси домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) : стат. зб., 2009–2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з титул. екрана.

5. Червона С. П. Доходи і витрати домогосподарств України: аналіз структури та структурних зрушень / С. П. Червона // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць / за ред. І. Г. Манцура. – 2016. – Вип. 3 (178). – С. 95–100.

6. Organization for economic co-operation and development [Electronic resource]. – Access mode : https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SNA_TABLE5

7. Червона С. П. Аналіз споживання основних продуктів харчування в Україні у 2008-2015 роках/ С. П. Червона // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики: зб.наук.праць / ред.кол.: О. Г.Осауленко (гол.ред.) та ін.; Нац.академія статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. – Вип. 18–19. – С.87–95.